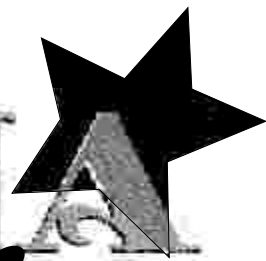

Kataluna Esperantisto

**NUMERO 327 (93)
KVINA EPOKO
JULIO-SEPTEMBRO
2003**

**Frederic Pujulà i Vallès,
40 jarojn poste**

Apologia artikolo

Aliĝo al denunco

Redaktoro de Etnismo

Epokfara verko

Tempesto super IEA

KEA dungas animanton

ASSOCIACIÓ
CATALANA
D'ESPERANTO

KATALUNA
ESPERANTO-
ASOCIO

Frederic Pujulà i Vallès, escriptor, catalanista i esperantista

*FRANCESC POBLET
HISTORIADOR*

Francesc Poblet i Feijoo, que està preparant la seva tesi doctoral en Història Contemporània sobre el moviment esperantista a Catalunya, ens apropa a la biografia d'un personatge polifacètic, considerat l'introductor i màxim difusor de l'esperantisme a Catalunya, en el quarantè aniversari de la seva mort.

pàgina 11 ↻

Dibuix de Pujulà fet per un jove Picasso l'any 1900. Pertany a una sèrie de dibuixos de personatges i amics que freqüentaven la cerveseria Els Quatre Gats de Barcelona

**Nur multaj
per sia eta ero,
eblas funkciigi
asocion**

Somero malofte alportas novaĵojn ĉe ni, sed ĉi tiu fariĝis escepto, ne kvanta sed kvalita. La Plenumkomitato de KEA decidis fine enpaŝi kaj proponi la dungadon de animanto, kvankam –kiel vi povas legi sur la paĝoj de nia bulteno– la ekonomia flanko de la veto ankoraŭ ne estas plene solvita.

Tia afero ne okazos por la unua fojo en nia movado. En decembro de 1986 Centro de Esperanto Sabadell dungis aktivulon profitante tiaman subvencion de la kataluna registaro. Dum du jaroj sinsekve enoficiĝis unue Hektor Alos kaj poste Arnau Torras, sed oni ne plu proponis la subvencion. Aliflanke, ankaŭ la humanitara organizo Espero enpostenigis dum unu jaro Gemma Armadans por aktivigi sian agadon. El ĉio ĉi, oni akiris spertojn, kiuj nepre tre helpas por tiu nova ĉapitro de nia movada historio.

La celo de tiu iniciato estas multobligi la aktivadon de la asocio. Unuflanke, ni deziras oftigi niajn aranĝojn –denove ĉiujarigi la kongresojn kaj okazigi ankaŭ aliajn renkontiĝojn dum la jaro–, sed ankaŭ vastigi la servojn al la membraro. Aliflanke, necesas havi pli fekundan inform-agadon.

Dungito, kiu certigas kelkdekon da laborhoroj semajne, ne solvas la problemojn, ĝi nur helpas. Ĝi tamen povas fariĝi mem problemo, se movadanoj malstreĉas sian aktivadon pretekste, ke jam ekzistas iu, kiu okupiĝas pri ĉio. Male, esenca tasko kaj de la dungito kaj de la estraro estas vastigi la reton de kunlaborantoj: nur tiel, multaj per sia eta ero, eblas funkciigi asocion. Eĉ guto malgranda...

Hektor Alos i Font

Junia kotiz-kampanjo

Ni elkore dankas ĉiujn respondintojn al nia kampanjo por memvola altiĝo de la kotizoj. Ni atingis preskaŭ 1000 eŭrojn, sed la asocia plenumkomitato taksas, ke ni bezonas pli ol la duoblon por certigi la planitajn celojn. Konsiderante la sufiĉe bonan reagon kaj la iom maltaŭgajn somerajn datojn, ĝi denove kunsendas la cirkuleron al nia membraro kun la peto, ke vi resendu ĝin plenigita.

Campanya de quotes de juny

Agraŭm de tot cor a tots els qui han respost a la campanya de juny per a augmentar-se voluntàriament les quotes. Hem arribat gairebé als 1000 euros, però la junta de l'associació considera que cal més del doble d'aquesta quantitat per a assegurar els objectius previstos. Considerant la reacció prou bona dels nostres consocis i les poc favorables dates estiuenques, us tornem a adjuntar la mateixa circular amb el prec que en la torneu omplerta.

En ĉi tiu numero kontribuis per novaĵetoj Manuel Casanoves, Josep Franquesa, Joan Inglada, Christian Pinard, Pep Pou, Llibert Puig kaj Luz Vázquez.

Registrita ĉe "Generalitat de Catalunya" en la unua sekcio per n-ro 5785
Membro de FOCIR (Federacio de Katalunaj Organizaĵoj Internacie (ne) Agnoskitaj)

Peranto de: UEA (revuoj Esperanto, Kontakto kaj libroj), FEL (revuo Monato kaj libroj), IKEL, Literatura Foiro, Heroldo, La Kancerkliniko, La Ondo de Esperanto, Litova Stelo, Ret-Info, Scienca Revuo. Ni peras ankaŭ aliajn revuojn.

Apartat/Poŝtkesto 1008
08200 SABADELL (Vallès Occidental), Catalunya/Katalunio
Tel. 937 109 636; Fakso: 937 163 633

Ret-adreso: kea@esperanto-ct.org
Ret-paĝo: www.esperanto-ct.org
Ret-listo: nia_listo@esperanto-ct.org

Kotizoj por la jaro 2003: Individua Abonanta Membro 25 eŭroj; Individua Subtenanta Membro 50 eŭroj; Individua Dumviva Membro 500 eŭroj; Kolektiva Membro 50 eŭroj; Juna Membro 16 eŭroj.

Banko: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona Agència 461 Sabadell, Kontonumero: 2100 0461 90 0200055053.

Plenumkomitato de KEA: Prezidanto: Josep Franquesa; vicprezidanto: Joan Inglada; sekretario: Hektor Alos i Font; kasisto: Llibert Puig; komitatanoj: Anna Casasús, Xavier Margais, Arnald Massanas.

Kontrola Komisiono: Sebastià Ribes, Òscar Puig, Xavier Murcia.

Kataluna Esperantisto: Hektor Alos i Font; esperantlingva revizianto: Ramon Perera; katalunlingva revizianto: Mateu Vic; kompostanto: Ferriol Macip i Bonet.

La artikoloj publikigitaj en *Kataluna Esperantisto* ne nepre esprimas la starpunkton de KEA, se ili ne estas subskribitaj ĝianome.

Kataluna Esperanto-Junularo: Apartat 32.318 - 08080 Barcelona

Impres a/Presita ĉe: Copimatge, Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental), Tel. 935 892 368. Dipòsit Legal: B-27362 - 1982

Nia agado

Apologia artikolo

La 27an de majo la ĵurnalo *El Punt* aperigis tute poresperantan artikolon de sia kunlaboranto, la ĵurnalisto Pius Pujades. En ĝi la aŭtoro komparas la neceson enkonduki komunan mon-unuon en Eŭropan Union kun la alpreno de komuna lingvo neŭtrala kaj facila. Li asertas, ke same kiel eŭro evitis al la eŭropaj civitanoj dependi de la dolaro, esperanto permesus eviti la superregon de la angla en la tuta kontinento “iu angla, krome –li klarigas–, kiu ne estos tiu de Ŝekspiro aŭ de Truman Capote, sed speco de krom-produkto pli artefarita ol la lingvo de la surduloj”. Por tio li subtenas esperanton, por “ne daŭre suferi la uzon de la lingvo kiel armilo por konfronto kaj trudrego inter niaj popoloj”.

Historiaj dokumentoj

La revuo pri historio *Sàpiens* donacas kolekteblajn reproduktajn de dokumentoj kuŝantaj en la famiĝinta arkivo de Salamanca. En la julia numero estis distribuata kvar-paĝa depreso kun la titolo *'Esperantistes del món, uniu-vos'*. La frontpaĝo tre bone prezentas la esperanto-movadon kaj enkondukas la fotografiajn reproduktajn kuŝantajn en la sekvaj paĝoj: nomumo de Albert Carsí kiel honora membro de la esperantista societo Nova Sento, el Poble Nou (Barcelono), kaj paĝoj de du numeroj de la bulteno de tiu asocio. La Arkivo de la Intercivitana Milito de Salamanca stariĝis fare de la faŝisma armeo surbaze de la rabado de arkivoj de urboj, aŭtonomaj registaroj, sindikatoj kaj aliaj organizoj por subpremi la politikajn kaj sociajn aktivulojn de la demokratia periodo.

mc/red

Kongresaj artikoloj

Okaze de la Universala Kongreso, la Brusela Komunikad-Centro organizis mondan gazetaran kampanjon. Sur tiu bazo Luz Vázquez sukcesis publikigi du artikolojn, en *Spais7* kaj *Diari de Reus*. *Spais7* estas senpaga amase distribuata revuo kaj la artikolo aperis tre videble sur la tuta lasta paĝo.

lv/red

Respondeculo pri informiloj

La famiĝinta arkivo de Salamanca

Arnau Massanes transprenis la taskon zorgi pri la esperanto-informiloj: ĉu ili estas aktualaj, ĉu mankas, ĉu ili elĉerpiĝu aŭ ĉu necesas krei novajn.

Sen publiko en Sabadell

La 17an de junio estis anoncita prezento de la libro *Amb l'esperanto a la motxilla* en la nova kaj impona biblioteko “Vapor Badia” de Sabadell. Malgraŭ anonco en la kluba bulteno kaj afiŝo en la biblioteko, alvenis por la aranĝo nur la prezidanto de Centro Esperanto Sabadell kaj lia edzino. Laŭ klarigo de la bibliotekestro, ne por la unua fojo tiel okazas, eble ĉar la ejo tre junas kaj mankas al ĝi tradicio kaj konstanta partoprenantaro; aliflanke verŝajne mankis diskonigo tra la lokaj komunikiloj. Oni tamen profitis la okazon por donaci al la biblioteko ekzempleron de la libro, kiu akompanos la katalunan tradukon de “Zamenhof, autor de l'esperanto” de Marjorie Boulton, jam donacitan okaze de ties fondiĝo.

Lp/red

Dorsosakulo en Reus

La 18an de junio Manel Vinyals prezentis sian libron *Amb l'esperanto a la motxilla* en Centre de Lectura, la plej grava kultura centro de Reus.

La prezidantino de ties literatura sekcio, kiu disponigis senpage la ĉefan salonon, prezentis la prelegonton. Sed kvankam oni anoncis la aranĝon en la prestiĝa asocia revuo, dissendita al proksimume 3000 anoj, nur deko da homoj profitis la ŝancon aŭskulti pri interesa vojaĝo per atentokapta parolmaniero. Bedaŭrinde.

lv

Libroprezento en Lleida

La 19an de julio, Manel Vinyals prezentis en la publika biblioteko de Lleida sian libron *Amb l'esperanto a la motxilla*. Pli ol dek homoj ĉeestis la viglan kaj interesan prelegon kun multaj lumbildoj.

jf/red

Nur kelkaj sed parolemaj

Brian Kruegger, loĝanto en la disfamiĝinta okupaciita domo Can Masdeu en Barcelono, helpe de komputila prezentado, vigle kaj atentokapte rakontis pri la loĝej-okupacia movado en Barcelono la 28an de junio en Amikoj de Unesko en Barcelono. Bedaŭrinde la aŭskultantaro estis magra: nur kvar homoj (verŝajne parte kulpis la kelktaga malfruigo de la lasta numero de *Kataluna Esperantisto*). Tamen, se la prelego daŭris iom pli ol unu horo, la posta diskutado-babilado, ne malpli interesa kaj riĉiga, fariĝis eĉ pli longa, laŭ posta kontrolo de la horloĝoj.

Renkontiĝo en Prada

Okaze de la Kataluna Somera Universitato en Prada de Conflent renkontiĝis Mon Cardona, Jaume Elias, Christian Pinard, Dolors Oller, Lluís Aragay kaj Vicky Valudes. (Foto)

Feminisma teologio

Hedwig Fischer prelegis en agrabla amika etoso la 8an de aŭgusto pri feminisma teologio. La aranĝon, organizitan de KEA, dankinde gastigis Barcelona Esperanto-Kontaktejo.

Sufiĉe buntekreda okopo pli ofte babilis ol pasive aŭskultis pri la bildo de la virino en la biblio, la sinteno de la romkatolika eklezio pri la virinoj, la rolo de la virinoj en tiu eklezio kaj pri multaj flankaj aspektoj de ekumenismo, historio de kristanismo, religiaj progresismo kaj konservativismo, ktp. Plezurplena vespero! Espereble neniu taksos ĝin peko.

pp

Internacia etoso

Kiel tradicie, Centro de Esperanto Sabadell okazigas jaran kursfinan vespermanĝon en sia sidejo, al kiu ĝi klopodas venigi eksterlandanojn por garantii ties internaciecon. Ĉi-jare la kunveno estis ege speciala, ĉar partoprenis kvar eksterlandanoj: du usonanoj (Sergio kaj Tomaso), unu rumanino (Elena) kaj unu senegalano (Jean-Christophe Badiate). Ili garantiis la uzadon de esperanto kaj igis la etoson tre amikeca kaj vigla.

lp

Aliĝo al denunco

La profesoro pri filozofio en la universitato de Ĝirono, Josep Maria Terricabras, prezentis antaŭ la hispana kasacia kortumo denuncon kontraŭ la vicministro pri Sporto, Juan Antonio Gómez Angulo, la ministro pri Internaj Aferoj, Ángel Acebes, kaj la ministrino pri Kulturo, Pilar del Castillo. Li akuzas ilin atenci la konstitucian principon pri subtenado de la lingva diverseco en la ŝtato, pro ties malhelpoj uzi la eŭskan dum la lasta *Tour de France*. La hispana registaro laŭte kaj malkaŝe premis la organizantojn de la bicikla kurado, ĝis ili fine rompis la interkonsenton kun nord-eŭskaj kulturaj asocioj por uzi la eŭskan lingvon en etapo traironta la francan Eŭskion, pretekste ke unu el tiuj organizaĵoj, laŭ la hispana registaro, subtenas terorisman, kvankam ĝi estas tute laŭleĝa trans Pireneoj.

Antaŭ ol lanĉi la denuncon, Terricabras diskonigis sian intencon en radio-programo kaj tuj rikoltis grandan kvanton da aliĝoj, tiel ke fine li decidis elpaŝi. Kataluna Esperanto-

Asocio estis unu el tiuj pli ol mil asocioj subtenintaj lian iniciaton.

Kontraŭ pri-programaraj patentoj

Kune kun elstaraj organizoj, ĉefe en la tendaro de la libera programaro, KEA aliĝis al la protestoj kontraŭ la direktivo por la patentoj en la programaro, voĉdonota la venontan 1an de septembro en la Eŭropa Parlamento. Ĝi “fermis” sian TTT-ejon la 27an de aŭgusto kaj afiŝis klarigan mesaĝon en esperanto kaj la kataluna pri la celoj de la protesto.

Brusela Komunikad-Centro

Kiel pasint-jare KEA decidis libervole subvencii la Bruselan Komunikad-Centron de Universala Esperanto-Asocio kaj Eŭropa Esperanto-Unio per 100 eŭroj. BKC elstaras per la verkado de ĉiutagaj profesiaj artikoloj pri esperanto kaj lingvaj problemoj kaj kunordigas internaciajn gazetkampanjojn. Bedaŭrinde ĝi krizas pro manko de financa subteno fare de ties patronoj. KEA, ne estanta membro de tiuj organizoj, ĝiras la monon ne nur altruisme, sed ĉar ankaŭ ĝi ĝuas la bonegajn servojn de la centro.

Centjariĝa broŝuro

Francesc Poblet, doktoriĝanto pri historio per tezo pri la kataluna antaŭmilita esperanto-movado, transprenis la taskon verki broŝuron pri la periodo ĝis la jaro 1908. Ĝin KEA planas eldoni fine de la venonta jaro, por rememorigi la centjariĝon de la kataluna esperanto-movado. Kunlaboremuloj bonvolu sin turni al li: francesc19@yahoo.com

Monda parlamento por la 21a jarcento

La NRO Alianco por Respondeca, Plurala kaj Solidara Mondo lanĉis meze de 2002 projekton pri Monda Parlamento. Ĉi tiu organizaĵo naskiĝis surbaze de platformo redaktita en 1993 kaj grupigas aktivulojn el multnombraj asocioj kaj kolektivoj en 115 landoj. Ĝi ĉefe celas fariĝi forumo por komune diagnozi, alpreni komunajn valorojn kaj principojn kaj interkonsenti pri prioritatoj kaj strategioj.

La projekto pri Monda Parlamento ĝuste situas en ĉi tiu perspektivo. Temas pri longa projekto, laŭ pluraj fazoj, kuniganta kiel eble plej multajn homojn el la plej diversaj

movadoj dezirantajn komune pensi kaj pri la nuna mondo kaj kiel starigi realan mondan demokration, surbaze i.a. de parlamento kaj efektiva kaj evoluanta internacia juro.

Inter oktobro 2002 ĝis aprilo 2003 ĉ. 250 homoj partoprenis la retajn diskutojn de la unua fazo de la projekto. La ĉefaj lingvoj estis la angla, franca kaj hispana, tamen aliaj lingvoj uziĝis apude: la fina dokumento aperis en 11 lingvoj, inter kiuj esperanto kaj la kataluna.

Respondeculo de ĉi tiu iniciato, juna kataluno loĝanta en Francio, kontaktis kaj UEA-n kaj KEA-n en junio 2002 por esplori la eblecojn enkonduki esperanton kiel oficialan diskut-lingvon. La afero poste ne prosperis, sed kiam la diskutoj komenciĝis aŭtune, KEA estis invitita havi delegiton. Nia vicprezidanto, Joan Inglada, iel fariĝis la proparolanto de la asocio –kvankam neformala, ĉar ni ne havas starpunkton pri multaj el la diskutitaj aferoj, nek formalan reprezentigon oni postulis. Cetere, li ne estis la sola esperantisto: ekzemple ankaŭ la prezidanto de UEA, Renato Corsetti, partoprenis.

La diskutoj viglis kaj inter ili la problemo de la komuna lingvo en onta Monda Parlamento. Oni diskutis pri Esperanto kaj Ido, kvankam fina decido ne estis alprenita. La forumo konsistas el reta diskutlisto, en la angla, franca kaj hispana lingvoj, kiu funkcias nur per maŝina tradukado.

Kataluna Esperanto-Asocio
serĉas

Aktivulon por profesie labori duontempe por la asocio.

Elasta labortempo.
Plejparte eblas labori de hejme.

Postuloj:
- bonaj scioj de la kataluna kaj de esperanto,
- sperta uzado de komputilo,
- iniciatemo.

Kandidatoj bonvolu sendi vivprotokolon al kea@esperanto-ct.org
aŭ Apartat 1008, 08200 Sabadell antaŭ la 15a de novembro.

Aldoniĝos aliaj listoj en aliaj lingvoj, kiuj poste povos fariĝi regionaj grupoj por monda demokratio, sed tio dependos de la aliĝnombro.

La unua fazo finiĝis aprile. Oni decidis iom paŭzi (i.a. por serĉi financadon, ĉar la ekzistanta finiĝis), kaj la forumo devus ekpaŝi al pli konkretaj decidoj kaj dokumentoj. Oni invitas ĉiujn aliĝi al la forumo kaj subteni la organizan procedon en la nun komenciĝanta 2a fazo (junio - septembro 2003). Bonvolu legi ĉe www.alliance21.org/forums/info/world-parl#Esperanto kaj laŭvole peti aliĝon al germa@alliance21.org aŭ robineagle@worldcitizen.org

ji/red

KTP ne brazilumis

La muzikensemblo Kaj Tiel Plu ne povis okazigi sian anoncitan turneon en Brazilo pro lastmomenta rezigno de unu el la patronaj firmaoj.

Redaktoro de Etnismo

Arnau Massanes fariĝis redaktoro pri specialaj numeroj de *Etnismo*, la informilo pri etnaj problemoj de la Internacia Komitato pri Etnaj Liberecoj. Post pli ol 20 jaroj kiel redaktoro de la revuo, la platdiĉo Uwe Joachim Moritz transdonis la stafeton al la romandino Nicole Margot, nova ĉefredaktoro, kaj al nia samasocio. Lia unua numero okupiĝos, kompreneble, pri la Kataluna Landaro.

Miguel Gutiérrez prezentas la Grandan Vortaron Hispana-Esperantan.
Foto: Manolo Parra

La municipaj elektoj en Monato

Monato aperigis en sia septembra numero unu-paĝan artikolon pri la municipaj elektoj en Katalunio fare de sia regula kunlaboranto Hektor Alos i Font.

La internacia magazino tamen ne zorgas nur pri politiko. La ĉefartikolo de la antaŭa numero, ankaŭ ĝi verkita de nia kunmembro, detale klarigis en tri paĝoj kiel funkcias la mezurado de la televida spektantaro. Alos laboras kiel komputilisto en merkat-esplora multnacia konzerno okupiĝanta ĝuste pri tiu fako.

Surpriza omaĝo

En la posttagmezo post la prezentado de la hispana-esperanta vortaro estis enprogramita beletra ronda tablo kun la partopreno de elstaraj iberaj aŭtoroj kaj la italo Giulio Cappa. Iom post iom evidentiĝis, ke la celo estis iom alia, nome omaĝo al Miguel Gutiérrez Adúriz, senlaca aktivulo, redaktoro de la bulteno de la Hispana Esperanto-Federacio, eldonisto de la scienfikciaj kolektoj *Sferoj* kaj *Orbito Nula*, aŭtoro de hispana-esperanta dudirekta poŝvortaro, elstara tradukisto kaj prozisto, kaj membro de la iberia kvaropo aŭtorinta la poemaron *Ibere libere* kaj novelaron *Ekstremoj*. Tio, ke la omaĝito sciis nenion estis aparte kortuŝa ne nur por li, sed ankaŭ por la same mirplena publiko. Partoprenis en tiu simpatia maskerado, kaj kontribuis al la elektronika libro tiucele eldonita, nia samasocio Abel Montagut.

Epokfara verko

Julie, dum la hispana esperanto-kongreso, estis prezentita la Granda Vortaro Hispana-Esperanta de Fernando de Diego. Temas pri imponiga preskaŭ 1300-paĝa eldonaĵo, preskaŭ identa laŭ ekstera aspekto kaj dimensioj al la nova Plena Ilustrita Vortaro, kaj samnivela al la grandaj tradukaj vortaroj en la naciaj lingvoj.

La vortaro ĝisfunde esploras ĉ. 50 000 kapvortojn kaj elstaras super ĉiu antaŭa esperanto-verko per la vasteco kaj riĉeco de la frazeologio: por miloj da esprimoj, parolturnoj kaj proverboj eblas trovi esperantajn ekvivalentojn, ne malofte eĉ plurajn.

Ne eblis pli kompetenta aŭtoro ol Fernando de Diego, tradukinto de i.a. *Don Kihoto*, *Cent jaroj da soleco*, *Tirano Banderas*, *La familio de Pascual Duarte*, *Cigana romancaro* aŭ la

mirinda poem-antologio *Sentempa Sinfonio*. Li elstaras kiel majstra stilisto kaj detaligas siajn opiniojn en la eseoj *Pri esperanta traduk-arto* kaj *Pri literatura kritiko*.

Iom surprizas trovi en la interna kovrilo, ke la vortaron reviziis diversaj homoj, ĉe-kape la venkinto en la Belartaj Konkursoj kaj akravida kritikisto Antonio Valén, sed ankaŭ ne malpli famaj nomoj kiel Jorge Camacho, Miguel Fernández, Miguel Gutiérrez, Gonçalo Neves kaj Ricardo Felipe Albert Reyna. Ankaŭ du katalunoj listiĝas inter la kontribuintoj: Hektor Alos kaj Daniel Rubió.

La prezento de la verko dum la kongreso, fare de ties eldoninto Miguel Gutiérrez Adúriz, tute tenis la nivelon de la verko. Verŝajne neniu esperanto-libro iam havis tiel teknike bone zorgitan kaj lerte reĝisoritan publikan prezenton kiel ĉi tiu (malgraŭ la fuŝoj kaj mallertoj de la kongres-organizantoj).

La vortaro permesas de nun kvalitan salton al la hispan-lingvaj esperantistoj, ĉar ĝi estas eksterordinara rimedo por ellerni esperanton, malkiel ĉiuj ĝisnunaj hispanaj

Jorge Camacho kaj Antonio Valén

(kaj katalunaj) esperanto-vortaroj celintaj nur komencantojn. Roman-lingvanoj povas fieri, ke verŝajne la du plej elstaraj naciaj-esperanto-vortaroj estas iliaj: la itala de Carlo Minnaja kaj la hispana de Fernando de Diego.

Interreta rubriko

La usona esperantisto Donald J. Harlow ricevis dum la Gotenbarga UK la premion Deguchi, pro sia vasta laboro por esperanto en Interreto. Interalie, li kreis la liston "Reago", por faciligi la respondojn al nacilingvaj gazetaraj artikoloj pri nia lingvo (reago-subscribe@yahoogroups).

Li ankaŭ enretigis ampleksan kolekton da esperantaj literaturaĵoj donh.best.vwh.net/Esperanto/Literaturo/literaturo.html

Nun eblas legi rekte en la oficiala retpaĝaro de *Le Monde Diplomatique* la plej interesajn artikolojn de tiu prestiĝa monata revuo en esperanta versio: eo.mondediplo.com. Speciale rekomendindas la artikolo de ties direktoro Ignacio Ramonet en eo.mondediplo.com/article787.html

Daŭre kreskas la nombro de retaj informiloj en nia lingvo. Laste aperinta, kun tre interesa enhavo, estas *Libera Folio*: folio.xrs.net

Tradiciaj paperaj revuoj en nia lingvo aperas nun ankaŭ rete. Kiel sciante, *Kataluna Esperantisto* troveblas en la retpaĝo de KEA www.esperanto-ct.org

Nun la veterana, baldaŭ 100-jara, *Espero Katolika*, estas legebla en www.ikue.org

La fama reta gramatiko PMEG (Plena Manlibro de Esperanta Gramatiko), de la akademiano Bertilo Wennergren, atingis sian version 12.1: www.bertilow.com/pmeg

Pluraj kanzonoj en esperanto, luditaj de brazilaj artistoj, estas elŝuteblaj laŭ formato MP3 el la retpaĝaro de la Kultura Kooperativo de Esperantistoj de Rio-de-Ĵaneiro: www.kke.org.br, esperanta fako, rubriko "Muzikaro".

Aliflanke, eblas aŭskulti dum 24 horoj, tage kaj nokte, esperantan muzikon en www.radio-esperanto.com

Pola Radio aktualigis sian retpaĝaron. Pere de ĝi estas nun pli facile atingi rete ĝiajn elsendojn en esperanto de unu kompleta semajno, por tuja aŭskultado aŭ por gardado en la propra disko. Nun eblas uzi la sistemojn Real Player kaj Windows Media: www.radio.com.pl/polonia

Darío Rodríguez

Lingva angulo

Cu oni akuzu la akuzativon?

Kiomfoje ni cerbumis super la reguloj de la akuzativo en esperanto kaj venis al la konkludo, ke ili estas facilaj? Kaj, tamen, en la praktiko ĝi daŭre stumbligas nin ĉiujn.

Povas esti, ke oni forgesu ĝin de tempo al tempo; sed ŝajnas, ke ekzistas alia malfacilo pli profunda. Ekzemple, kiam oni dubas inter la uzoj *La klaso de esperanto jam komencis* (erara) kaj *La instruisto komencis la klason antaŭ dek minutoj* (ĝusta). Estas evidente, ke la stumblilo kuŝas ne ĉe la akuzativo sed ĉe la kono de la radiko komenc'. La sama radiko ekzistas en la kataluna lingvo, ni analizu kiel ĝi (la radiko) funkcias. Ni formu la frazojn:

a) *El periode d'inscripció va començar ahir a les 8:00 del matí.*

b) *El forense començarà l'autòpsia quan arribi el cadàver.*

La apuda tabelo resumas kiel kondukas la kataluna verbo "començar".

En ambaŭ frazoj la verbo estis la **sama** (nur adaptis sian formon laŭ la konjugacio) kaj,

Frazo	Konduto
a) ne transitiva	sen rekta komplemento
b) transitiva	kun rekta komplemento

tamen, ludis du malsamajn rolojn: transitivan kaj ne transitivan.

El la sura analizo estas facile dedukti, ke la antaŭa lingvopraktiko de ĉiu unuopa kataluno forte influas ĝian regon de esperanto. Ni komparu kun la frazo *Petro manĝas pomon*: povas esti, ke oni forgesis la akuzativon; sed, pridemandite, neniŭ dubus pri la transitiveco de la verbo manĝi.

Similaj influoj rolas en aspektoj de la lingvo kompareblaj al tiu ĉi kaj tio veras ankaŭ por la parolantoj de aliaj latinidaj lingvoj. La verdikto, do, inkluzivas la senkulpecon de la akuzativo, la forigon de ĉiuj kulpoj kaj kulpigoj kaj la serĉon de novaj instrurimedoĵ kaj trukoj (artifikoj) por faciligi la lernadon.

Ramon Perera

CURS D'ESPERANTO A BARCELONA

Nivell inicial

Presentació:
dimecres 24/09/03 - 20:30h.

Barcelona Esperanto-Kontaktejo
Padilla, 196
08013 Barcelona
Tel./fax: 93 246 37 36

*Bonvolu atenti la ĥune senditan cirkuleron
ĥaj resendi la enĥetilon*

Tempesto super IEA

La esperanto-literaturo produktis en la lasta jardeko plurajn pli aŭ malpli skandalajn verkojn rekte celantajn konatajn figurojn de nia opereta lando. Ĉe ni oni devas teni sin tre singarde, kaj nepre malamikiĝi al neniu verkisto. Se iu havas tian misfortunon, la legantoj sendube dankos lian nepageblan servon al nia literaturo, sed li estos por ĉiam subridota per la ricevita karikaturna portreto. *La postdomo* de István Ertl certe apartenas al tiu elstara kolekto da satiroj, kvankam ĝi certe klasigeblas inter la plej mildaj.

En tiu maldika libreto diable kruciĝas diversaj fadenoj: Membron de la Centra Oficejo de la Internacia Esperanto-Asocio oni akuzas pri atenco kontraŭ novfaŝista gvidanto en lando regata de ties partio. Tiu oficejo fariĝas celo de la politiko forpelanta fremdlandanojn ekster la patrujajn limojn. Samtempe malkompetenta estraro klopodas reorganizi ĝin, dum aĉaj kanajloj klopodas per la plej mizeraj kalumnioj akiri postenon en ĝi.

La libro estas verkita de stil-majstro: temas ja pri la tradukinto de la *Stilekzercoj* de Raymond Queneau, kiu sorĉas nin kvazaŭ per ĝisdatigita eldono de *Specimene*. La aŭtoro mirinde ludas per ĉiaj lingvaj tavoloj kaj tre ridige parodias same kongresajn rezoluciojn, kiel la pompegan kakofonion de la *civitanaj* epistoloj, aŭ la fundamentismon de iuj pli zamenhofaj ol Zamenhofo, aŭ la lernantknabajn plataĵojn de verkistoj, sole elstarantaj pro sia rara devenlando... aŭ plurfoje eĉ sin mem. Vortludoj amasiĝas en ĉiu alineo, sed ili tute ne estas nur esperantaj: jam tuj en la komenco aperas konfuzo pri la nederland(ec)aj vortoj *banaal*, *bacchanaal* kaj *anaal*; poste oni mencias Fondajon *Cornuto* (anstataŭ Canuto), aŭ nomas *Contracepción* la ĉefurbon de Paragvajo, aŭ esperantistoj manifestacias per afiŝo tekstanta *Presoak kalera* kaj multegaj aliaj.

La libro fakte tipe postmodernas: ĝi plenplenas de aludoj kaj citaĵoj, pli aŭ malpli kaŝaj, verŝajne en ĉiu frazo. La libro mencias sin mem kiel jam aperintan verkon, kaj la aŭtoro en unu momento eĉ rekte alparolas la recenzantojn. Kiel en ĉiu postmoderna verko la leganto ne estas supozata ĉion kompreni, eĉ eble tre malmultajn el ĉiuj ĉi okulsignoj. Rekoninte unu, oni ridetas al si, sed ne multe gravas, se oni pretervidas la plimulton. Foje tamen estas iom malĝoje, kiam oni ne sukcesas solvi la enigmon pri iu mistera kaŝnomo, ĉu persona ĉu loka.

Spertuloj plenpulme ridegos, tamen legantoj nenion sciantaj pri la esperantaj literaturo kaj movado, same kiel pri la ĉeno de demisioj okazinta en UEA antaŭ du jaroj, verŝajne apenaŭ ĝuos la enhavon, kvankam eĉ neesperantisto komprenas perlojn kiel "IEA servas publikon kiu vicas antaŭ tombejoj en cent dek kvin landoj". La aŭtoro malkaŝas kelkajn sordidajn detalojn de la UEA-afero, sed malhavas la tipe mediteranean brutalon de siaj sudaj samĝenranoj. Ĉiel ajn Ertl tre saĝe avertas librokape, ke "pri ĉiu koincido de fikcio kaj realo respondecas la realo; fikcio estas, kiel ĉiam, senkulpa".

La libro tre belas: eldonejo Bero substrekinde plibonigis sian prezent-nivelon. Kaj la libro enhavas mirindan atuton: perfektajn bildojn faritajn de Francisco Veuthey.

Fine, mi deziras ion komenti eksterverke. La romaneto skurĝas la prezidanton de UEA, kiun la aŭtoro epitetas i.a. demagogo, tamen ĝi aperis dum la Universala Kongreso en Gotenburgo, ĝin disvendas UEA kaj petis recenzon por sia revuo al amiko de la aŭtoro. Gratulon! Tia akceptemo tute mankis al aliaj antaŭaj trafitoj de la venena plumo de niaj verkistoj –kaj mi havas enkape ĝuste iujn celitojn, kiujn fakte Ertl (kaj Veuthey) skoldas eble pli malmilde ol la burleskajn estraranojn de la Internacia Esperanto-Asocio kaj la abomenajn mistifikulojn ankaŭ ĉefrolantajn en la verko.

Hektor Alos i Font

Ertl, István: *La postdomo paŝaĵo*. Eldonejo Bero, Rotterdam 2003. 86 paĝoj. 9 eŭroj.

La postdomaj konspirintoj: konsilanto Nikola Rašić, eldonisto Lionel Oneĵ, aŭtoro István Ertl, kompostisto Roy McCoy. Foto: Fabienne Berthelot.

Suno kaj ombroj

La difino pri kio estas poezio, prave povas respondi al pluraj kaj malsamaj rezultoj, opinioj kaj nuancoj, laŭ la celoj de ĉiu poeto kaj la cirkonstancoj laŭepokaj akordaj je la postuloj de iu ajn skolo aŭ bezonoj historie sociaj.

Ekde Homero ĝis la nuntempaj esprimadoj soci-realistaj, abstraktaj aŭ kriptaj (trans la pontoj de la romantismo kaj, poste, precipe, de la simbolismo), la poezio ĉirkaŭprenas plej variajn epokojn, ne nur pri modoj kaj lingvaj evoluoj, sed pri ĝeneralaj faktoj home novaj.

La “Esperanta Antologio, 1887-1981” de W. Auld, evidentigas tion, pro la kapablo de senhalta plifirmiĝo lingva, ŝanĝoj

socialaj kaj konstantaj eltrovitaj novaj rimedoj beletraj. (En la kataluna, de Llull ĝis March kaj de Verdaguier ĝis Riba, la poezio pli kaj pli altrangis intelekte.)

Rejna de Jong, kiu daŭre persistis kiel poetino –ĉar ŝi jam montriĝis en la jam citita “Antologio”–, nun prezentas poemaron titolitan “Suno kaj ombroj”, defiante formulojn de nova strategio poezia, celante adopti klasikajn esprimeblecojn pri formo, rimaro kaj temaro inter personaj sentoj kaj fajnaj bildoj de pejzaĝa enkadriĝo.

La enhavo konsistas el du partoj, nome “Suno kaj ombroj” kaj “La homo kaj la naturo”. En ambaŭ, la poemoj prikantas klasike, sen tro da elturnaĵoj, la naturan belecon

kaj la idealan rolon de la homo antaŭ lia fizika mondo: ĉio, per versoj tajlitaj laŭ diamantoj de heleco kaj emocio.

La poemoj de la unua parto aspektas kiel buntaj akvareloj, invitante nin gustumi poezion iom forgesitan.

Lingvokomencantoj sendube povas trovi en tiu poemaro sufiĉajn invitajn motivojn por ekfariĝi adeptoj de la esperanta liriko.

Gabriel Mora i Arana

Rejna de Jong: *Suno kaj ombroj*, Flandra Esperanto-Ligo, Antverpeno. ISBN 90-7706-602-0. 75 paĝoj. 10 eŭroj.

Aragona historia romano

La aragona lingvo certe ne apartenas al la plej fortike establitaj nacilingvoj. Male, ĝi ankoraŭ ne ĝuas oficialan agnoskon, ĝin parolas malmultaj dekmiloj da homoj ĉefe maljunaj kamparanoj en la pireneaj valoj kaj la ortografian normiĝon oni sankciis antaŭ nur kelkaj jaroj. Kvankam tekstoj en la aragona abundas en la mezepoko, ĝia literatura uzo tute forvelkis ekde la legado de la Trastamara dinastio en la 15a jarcento.

En la lastaj jardekoj novaj generacioj de universitatoj denove interesiĝis pri la lingvo. Refoje oni verkis pri ĝi kaj en ĝi. Kaj, kiel ofte okazas en tiaj kondiĉoj –pensu ekzemple pri la kataluna de la Renaskiĝo aŭ la frua esperanto– ĉefe ekfloras poezio. Feliĉe iom post iom trapuŝas sin prozo, ĉiam prezentanta pli komplikaj defioj, ĉar la lingvo devas flui nature – sed kiel ŝajnigi normalecon en lingvo ofte koruptita kaj uzata en tre specifaj regionoj kaj taskoj?

Kutime komencantaj literaturoj elturniĝas per t.n. mor-pentraĵoj aŭ paŝtistaj noveloj. La aragona literaturo elpensis ankaŭ tre interesan eblecon, la poezian prozon. Nia samasocio Ferran Marín elektis alian klasikan eblecon, nome historian romanon: ja se oni rakontas pri okazaĵoj en la Aragono de Jakobo la Konkeranto neniu miros pri la ĉiutaga uzado de la aragona.

La romaneto klarigas la travivaĵojn de la kataluna cistercia monaĥo Roger de Santes Creus kaj la gaskona nobelo Laurent de Sent Galdens en la aragona regiono de Semontano de Moncayo. Frato Roger ricevas la taskon zorgi pri la juna nobelo, sed el la enamiĝo de la gaskono al aragona damo rezultos ne nur granda poezia inspiro kaj korŝiro por li, sed senfinaj kapdoloroj por la kompatinda monaĥo.

La rakonto estas bone plektita, instigas al legado kaj oni rapidege forvoras ĝin.

Lingve, laŭ mia modesta kono de la aragona, ĉio fluas. La aŭtoro uzadas la perifrazan perfektan preteriton – ankoraŭ iom tiklan en la aragona-, sed estante kataluno ĝi neniel povas ŝoki min. La ĉefa malgataĵo verŝajne kuŝas en tio, ke la trobadoraj poemoj de Laurent fakte malmulte laŭas la stilon de la okcitanaj kortegoj, sed surprize similas al kastiliaj romancoj, kvankam pro la apudeco de Kastilio eble oni povas akcepti tiun aŭtoran decidon.

La libro pasigis al mi tre agrablajn horojn kaj leginte ĝin mi fieris kalkuli la aŭtoron inter miaj amikoj. Mi varme rekomendas ties legadon.

Hektor Alos i Font

Marín i Ramos, Ferran: *Lorién de Borbuén*. O Limaco Edizioni, Constantí, 2003. ISBN 84-95943-39-5. 86 paĝoj. 7 eŭroj. Mendu ĉe: O Limaco Edizioni Vidal i Barraquer, 5, 1r 3a 43120 Tarragona, aŭ info@o-limaco.com

Frederic Pujulà i Vallès, escriptor, catalanista i esperantista

FRANCESC POBLET

HISTORIADOR

Pujulà i Vallès va néixer a Palamós el 12 de novembre de 1877. De família benestant, amb ascendència en part rossellonesa i bretona, ben aviat es traslladà a viure amb la seva família a Cuba, on passà la seva infantesa. Al seu retorn, estudià amb èxit la carrera de dret a Barcelona, i feu amistat amb Picasso (que li va fer un conegut dibuix, amb la seva característica pipa) i altres artistes i escriptors de l'època.

L'any 1905, uns oficials de l'exèrcit espanyol saquejaren les redaccions del diari *La Veu de Catalunya* i del setmanari satíric *Cu-cut!* per "antiespanyolistes". Pujulà ho explicà i ho criticà des de la revista en esperanto *Tra la Mondo* de París. Un militar esperantista espanyol el va denunciar i Pujulà s'exilià a París on continuà la seva tasca nacionalista i esperantista, i on va poder adoptar la nacionalitat francesa per evitar la persecució de les autoritats espanyoles.

Ja de retorn, l'any 1909, va aprofitar el seu càrrec de director del 5è Congrés Internacional d'Esperanto a Barcelona, per donar a conèixer a tot el món l'existència de la llengua catalana i de la nostra cultura.

La seva intervenció com a soldat a la Primera Guerra Mundial fou voluntària, com la d'altres combatents catalans, encara que fou reclutat en virtut de la seva nacionalitat francesa, mentre participava amb Adrià Gual, el 1914, en actes previs al 10è Congrés Universal d'Esperanto a París. Pujulà esperava que la seva lluita aportaria quelcom a l'alliberament de les nacionalitats europees. Va passar quatre anys en diversos fronts de guerra fins que a la seva fi, l'any 1919, va ser desmobilitzat de l'exèrcit francès. Entre altres, va formar part d'una companyia de telefonistes de la qual només ell i un company varen sobreviure i va participar a primera línia en lluites cos a cos, a la baioneta, que duraven diversos dies de manera ininterrompuda. El 9 de març fou acollit amb una gran festa a l'Hotel Suís de Barcelona. Però la seva experiència traumàtica al front, i altres conflictes personals, el varen fer apartar-se de l'activitat pública, a la qual cosa també contribuï l'assentament del noucentisme.

Zamenhof i Pujulà conversant durant la celebració del 5è Congrés Internacional a Barcelona l'any 1909.

L'any 1921 fugí cap a París, al ser avisat de que podia ser detingut per ordre del nou govern de Primo de Ribera, i s'afaità la seva característica barba per tal de passar desapercebut a la frontera. Allí va fer de corresponsal del diari *El Diluvio* (afí al Partit Republicà Democràtic Federal) i arribà a ser Secretari General de l'Associació de Periodistes Estrangers a França. L'any 1933 tornà a Barcelona on continuà col·laborant amb aquest periòdic fins al 1939, i n'arribà a ser redactor en cap i a exercir com a director. Entretant tingué diverses activitats com a maçó, com la de secretari de la lògia Justícia núm. 9 de Barcelona, l'obtenció del "quart grau de Mestre Secret del *Soberano Capítulo de la Rosa Cruces Barcino n°1*", orador de l'assemblea i redactor del seu butlletí, etcètera.

Ocupada Barcelona pels rebels feixistes, és detingut i condemnat a mort per un tribunal militar en judici sumaríssim, per la seva trajectòria catalanista i republicana. Després de passar unes setmanes a l'espera de l'execució, li fou commutada la pena per una de vint anys i un dia. Finalment, després de dos anys i dos mesos de reclusió a la presó Model de Barcelona, se'l deixa en llibertat per raons de la seva edat. Posteriorment se li obrí un altre expedient per "responsabilitats

Fotografia de Pujulà cap a l'any 1907.

Foto de Pujulà a Soissons, durant la Gran Guerra.

polítics” i se sol·licità documentació sobre ell als *Servicios de Recuperación de Documentos de Salamanca*. El *Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y del Comunismo* el sentencià finalment l'any 1947 per “maçó, amb idees separatistes” a dotze anys més de presó, que no hagué de complir. Se li va prohibir tant l'exercici de l'advocacia com del periodisme. Apartat de la vida pública, va morir el 14 de febrer de 1963 a Bargemon (Var, França).

L'ideari polític

La primera participació política la dugué a terme dins l'Associació Democràtica Catalanista Lo Trangu (1900), on participà i dirigí un corrent obrerista i llibertari. El seu ideari va anar evolucionant cap al catalanisme, però mai no va deixar d'estar impregnat d'un cert internacionalisme humanista.

Durant els primers anys del segle XX va viatjar per Europa occidental i mantingué una gran activitat política, difonent les seves ja consolidades idees republicanes, nacionalistes i federalistes de manera radical, participant en mítings, i situant-se en el sector més esquerrà de la Unió Catalanista (fou membre de la seva Junta Permanent) amb Domènech Martí i Julià, oposant-se, per exemple, a la recepció al rei Alfons XIII a l'ajuntament de Barcelona.

Estudiós del pensament de Pi i Margall i de Valentí Almirall, va ser partidari de

profundes reformes socials i contrari als grans estats que ofegaven les nacions, i propugnà la lliure federació entre aquestes per aconseguir la fraternitat universal. Enquadrat en el modernisme més vitalista, propugnava el desvetllament de Catalunya i la necessitat de retrobar la consciència com a poble des d'un vessant decididament d'esquerres.

Des de les pàgines de *Juventut* mantingué una encesa polèmica amb Pi i Suñer sobre la interpretació que feu del pensament piimargallià respecte a la forma ideal de govern. A l'article *Als separatistes castellans* (1901) ens deixà veure el seu pensament internacionalista i catalanista: “Ens heu acusat de separatistes a nosaltres que tenim per ideal superior la unitat de tot el món, basada, si, dintre dela llibertat més absoluta...” “Però si som criminals perque volém ésser autònoms... millor serà que se os deixi”. Dins de *Als socialistas é individualistas*, exposà la seva idea natural de pàtria: “...un Estat es obra dels homes, y'ls seus contorns s'esborran ab la punta d'una espasa... Per aixó la gran tasca es dividir el Món en sas Regions naturals... Encoratjemnos els uns als altres; sigan els de Finlandia finlandesos... castellans els de Castella, y nosaltres catalans, que aquest es el primer pas pera sentirnos homes...”.

L'escriptor català

Començà a escriure per *La Senyera* de Palamós, i a principis del segle XX passà a col·laborar amb *Llevant*, *El Federalista*, *L'Autonomista*, *Llibertat*, i altres revistes de tendències federalistes i catalanistes.

Fou redactor de *Juventut* (1900-1906), portaveu d'Unió Catalanista, on desenvolupà el seu ideari, publicant un gran nombre d'articles (uns 220) de diversa temàtica: polítics, patriòtics, filosòfics, de crítica literària, sobre l'esperanto, etcètera. Destacà per l'exposició clara de les seves conviccions, fent sovint gala d'un verb inflammat.

Escriví obres de teatre com *El geni* (1904), *El boig* (1907, segona part d'*El geni*), *Dintre la gàbia* (1906, amb Emili Tintoré), i *La veu del poble* i *El poble de la veu* (1910, amb Lluís Via) - sàtira sobre els prestigiosos diaris *La Veu de Catalunya* (catalanista conservador) i *El Poble Català* (nacionalista d'esquerres i republicà), dels quals també fou col·laborador. Aquesta obra, signada amb el pseudònim F.L., produí gran aldarull i nombroses crítiques de tota mena.

Publicà narracions com *Titelles febles* (1902), *Creuant la plana morta* (1903), *El metge nou* (1903), i la considerada primera novel·la de ciència ficció en català *Homes artificials* (1912). També va editar l'estudi *Francesc Pi i Margall* (1902), recull de set articles seus apareguts a *Joventut*.

També efectuà traduccions al català, com les obres de teatre *Més enllà de las forsas*, del noruec Björnson (1904), la peça en vers *Kaatje*, del belga Paul Spaak (1914) i diverses novel·les de Georges Simenon, entre altres, i algunes sota altres signatures al ser inhabilitat pels franquistes.

Fruit de les seves extremes vivències a la Gran Guerra, especialment al front de Verdun, escriví les obres *En el repòs de la trinxera*. *Cartes del soldat a l'amic* i *De la trinxera estant* (relats sobre les primeres estades a primera línia, publicada dins la col·lecció *La Novel·la Nova* l'any 1918) i l'assaig *Les representacions teatrals als camps de batalla i França* (1920).

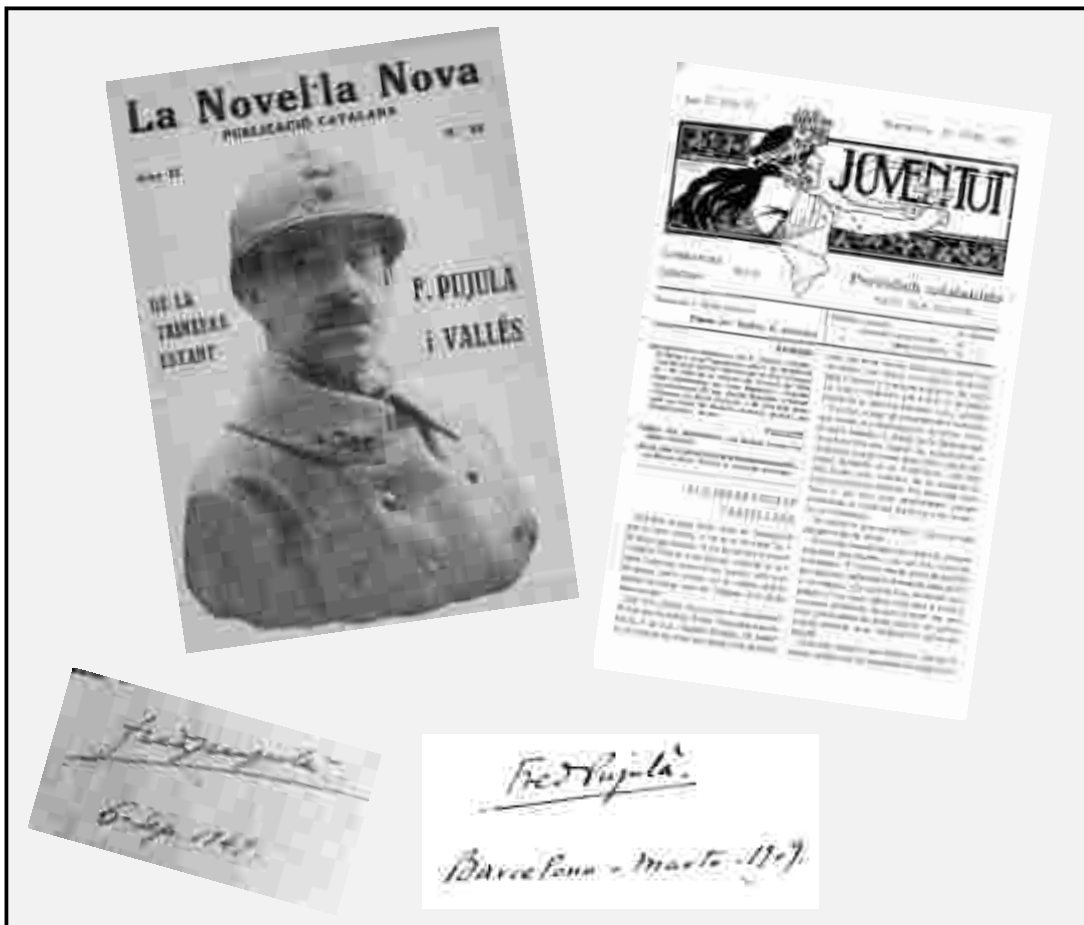
L'any 1949 va guanyar l'Englantina d'Or als Jocs Florals de la Llengua Catalana celebrats a Montevideo, amb la poesia patriòtica *Ai, de tant d'esperar...!*

Després de patir la repressió franquista va continuar escrivint poesia, novel·la, teatre, assaig, etc. i va col·laborar encara en alguna revista de l'exili com *Pont Blau* de Mèxic, encara que la major part de la seva extensa obra ha quedat inèdita fins als nostres dies.

L'esperantista

Pujulà i Vallès és considerat l'introduïdor i màxim difusor de l'esperanto a Catalunya. A partir de 1905 n'esdevingué un infatigable propagador des de la revista *Joventut* (amb més de setanta articles al respecte), amb col·laboracions a *La Veu de Catalunya* (amb el pseudònim *Tamen*) i amb la publicació d'un gran nombre d'obres didàctiques, com *Gramàtica rahonada de la llengua Esperanto* (1906) i altres gramàtiques, cursos i vocabularis (com el primer diccionari català esperanto l'any 1909).

Des que va prendre contacte amb la llengua auxiliar, es va impregnar dels seus valors paral·lels d'internacionalisme i fraternitat humana (seguint els sentiments d'Aribau i de

Portada de l'obra *De la trinxera estant*, editada per *La Novel·la Nova* l'any 1918, amb una fotografia de Pujulà durant La Gran Guerra.

Primera pàgina de la revista *Joventut*, on Pujulà va donar a conèixer el seu ideari polític i on va difondre l'esperanto.

Signatures de Pujulà.

Sinibald de Mas, nom aquest que utilitzava com a maçó). El mateix any 1905 va fundar la societat *Espero Kataluna* i va començar a donar classes d'esperanto a l'Associació Nacionalista Progrés. Va visitar Zamenhof a Polònia i ràpidament va esdevenir un gran coneixedor de la llengua i un gran orador en esperanto.

També escriví contes en esperanto com *Naivulo*, *Karabandolo la plugisto*, *Fiŝkaptisto kaj rigardanto* o *La grafo erarinta*, publicats l'any 1908, i fou col·laborador de *La Revuo*, destacada revista esperantista de París. Al mateix temps col·laborà amb els seus articles amb moltes altres publicacions. Escriví els monòlegs *La Rompantoj* (1907), les obres de teatre *Autunaj ventoj* (1909) i *Novelo* (1908) i moltes altres. Així mateix, traduí a l'esperanto i donà a conèixer mundialment diverses obres originals catalanes.

Amb la seva intervenció, l'any 1905 la Unió Catalanista acceptà l'ús de l'esperanto per a les relacions amb altres moviments nacionalistes. L'any 1906 representa Catalunya (en nom de diverses entitats catalanistes com el grup Quatre Barres i el Cercle Catalanista de Santiago de Cuba) al 2n Congrés Internacional d'Esperanto que tingué lloc a Ginebra (on declamà amb gran èxit els seus monòlegs *Senhejmuldo* i *La Pipamanto*). En aquest congrés tingué un incident amb un militar espanyol, per dirigir-s'hi en nom de la Nació Catalana.

També el 1906 començà a publicar el primer curs d'esperanto en català a la revista *Joventut*. L'any 1908 va donar un curs d'esperanto a la Sorbona de París (on anys abans havia fet una conferència sobre Catalunya i l'esperantisme).

Fou un dels organitzadors i el president del 5è Congrés Internacional d'Esperanto de Barcelona (1909) on va incloure uns Jocs Florals Internacionals a imatge dels que se celebraven en llengua catalana. Durant aquest 5è Congrés, dirigeix al Teatre Romea l'obra *Mistero de doloro*, d'Adrià Gual, traduïda a l'esperanto per ell mateix i editada en esperanto l'any 1909. També va fer la lletra de l'himne esperantista *Akcepto*, amb música de J. B. Lambert.

El 1911 es fa càrrec de la direcció de la revista *Kataluna Esperantisto*, òrgan de la *Kataluna Esperanto Federacio*, durant tres anys. Fou també un dels directors de *Jen*, versió esperantista de la popular revista *Papitu*.

Posteriorment, va ser col·laborador de la gran obra *Kataluna Antologio* (1925), recull antològic de literatura catalana, cançó popular, etc. en què col·laborà també l'esperantista Joan Amades. La seva activitat pública va anar davallant, però sempre va mantenir la defensa i l'ús de la llengua internacional. □

Anunci de les obres esperantistes publicades per Pujulà, aparegut a l'any 1909.

Portada de la publicació de l'himne *Akcepto* a Barcelona l'any 1909.

Portada del primer diccionari català-esperanto publicat a Barcelona l'any 1909.

Plena feliĉo estas malfacila aŭ ne ekzistas rozoj sen dornoj

RAMON PERERA

Se juĝi laŭ la sindediĉo de multaj lernantoj de la angla lingvo, oni povus pensi, ke ĝi estas natura, plej taŭga perilo por internaciaj rilatoj kaj komuniĝoj. Vere estas, ke eĉ denaskaj anglalingvanoj spertas limigojn, kiam temas pri internaciaj aferoj. Ni esploru iomete en la mondo de scienco kaj tekniko: kvankam en ĝi la angla fariĝis nuntempe ĝenerale akceptata, la bildo postulas nuancojn por ĝustigi.

Dum la 19a jarcento, en Usono aperis, el tutmonda vidpunkto, grava sciencisto: Josiah Willard Gibbs. Li estis la unua granda scienculo naskita tie. Ĉiuj lernantoj de kemio konas la “Gibbs-an fazregulon” aŭ la “Gibbs-an liberan energion”, ekzemple. En 1866a li estis katedra profesoro en la universitato Yale kaj aĝis 27 jarojn; tiam li vojaĝis al Eŭropo por perfektigi. Scipovo de modernaj lingvoj estis malofta inter la usonaj studentoj kaj tiutempe la lingvoj de scienco estis la franca kaj la germana. Tial ne estis la angla la lingvo uzita por lia perfektigo; lia biografo, J.G. Crowther, skribas¹: “Gibbs estis eble unu el la maloftaj studentoj kun sufiĉa scipovo de la germana lingvo por senpere ricevi de homoj kiel Kirchhoff fortan impreson pri la naturo kaj stilo de la germana, scienca pensmaniero”.

Ankoraŭ fine de la 19a jarcento, la latino ludis rolon kiel scienca lingvo. Ekzemple en 1885 aperis en Germanio dulingva eldono de la famaj Elementoj de Eŭklido. Ĝi estas en la helena originalo kaj en latina traduko; la antaŭparolo, de la tradukisto, estas en la latina. Oni komprenas, ke la celitaj legontoj scipovis legi ĝin². Dum multaj jarcentoj tiu lingvo estis la internacia komunikilo de sciencistoj en la tuta Eŭropo.

Komence de la 20a jarcento en la usonaj universitatoj oni konsideris normale koni eksterlandajn lingvojn: jen anekdoto montranta tion:

Tiutempe la germana fizikisto Max Planck publikigis la gravan verkon Waermestrahmung (Varma radiado). Ni memoru ke Planck estis la kreinto de la kvantumteorio, kaj poste fariĝis Nobelpremiito (1918). La verko publikigis angle en Usono sufiĉe frue: en 1914 (el la 2a

germana eldono)³. La tradukinto akceptas, jes ja, ke la usonaj universitatoj devus kompreni la lingvon de la originalo kaj ne deziras ofendi ilin per la traduko, tial diras en la antaŭparolo: “La plej granda parto de angle parolantaj fizikistoj kapablas, kompreneble, legi la verkon en la lingvo, en kiu ĝi estis skribita; tamen, mi opinias, ke multaj bonvenigos la eblecon, ebligitan de traduko, studi la ideojn publikigitajn de Planck sen la malfaciloj ofte aperantaj kiam oni klopodas sekvi novan kaj iomete malfacilan rezonadan fadenon en eksterlanda lingvo.” (The great majority of English-speaking physicists are, of course able to read the work in the language in which it was written, but I believe that many will welcome the opportunity offered by a translation to study the ideas set forth by Planck without the difficulties that frequently arise in attempting to follow a new and somewhat difficult line of reasoning in a foreign language.) Mi ne kontraŭstaris la tenton transskribi la originalon, kiu bonege subkomprenigas la ĝeneralan nescion aŭ nesufiĉan scion de lingvoj ekster la denaska.

Kaj nuntempe? Post la dua mondmilito la angla lingvo iĝis pli kaj pli potenca malgraŭ insuletoj rifuzintaj malaperi sub la usonan maron. Ekzemple, antaŭ proksimume ok jaroj novaĵo informis (en Revista Española de Electrónica), ke usonaj teknikistoj komencis lerni la japanan lingvon. Kial? Ĉar la japanaj gazetoj pri elektroniko estas tre gravaj kaj tradukoj tro malfruas... Ekzistas aliaj insuloj. Jen unu: en botaniko por informi pri nova specio estas devige priskribi ĝin en la latina lingvo kaj novaj specioj daŭre malkovriĝas. Ekzemple, estas aperonta aŭ ĵus aperis en scienca gazeto informo pri nova specio de mara algo “Picarola margalefii sp. nv.” (Coccosphaera cum longitudine circiter 6 ad 12 μ m per axem longiorem . . .). Ĝia nomo honoras la katalunan scienculon Ramon Margalef.

Ĉu mi opinias, ke la angla restos la sola lingvo por scienco kaj tekniko, vi demandis? Mi ne scias. Verŝajne ĝia nuna regado daŭros dum certa tempo, poste aperos (estas aperontaj) novaj fortoj, kiuj ŝanĝos la situacion. □

NOTOJ

1. Benjamin Franklin - J. Willard Gibbs (Hombres de ciencia norteamericanos), J.G. Crowther, Buenos Aires, Espasa-Calpe, S.A., 1946.

2. Mi ne parolas pri abstraktaĵo plukita el ia libro: mi posedas ekzempleron de la menciita libro, vendita kiam nova en la iam konata librejo Bastinos de Barcelono.

3. The Theory of Heat Radiation, Max Planck, authorized translation by Morton Masius, P. Blakiston Son & Co., 1914. Reeldono far Dover Publications, Inc., New York, 1991.

KEA dungas animanton

Por helpi al la aktivigo de la asocio, la estraro de KEA decidis dungi oficiston. Oni celas, ke ĝiaj taskoj tute ne anstataŭu tiujn de la nunaj aktivuloj, sed, male, ke ĝi kompletigu ilin kaj larĝigu la rondon de kunlaborantoj. Inter aliaj, informado kaj la organizado de aranĝoj devus tre senteble pliboniĝi.

Tiu animanto de la asocio, laboros duon-tempe, plejparte en sia hejmo, kun elasta horaro. Oni postulas bonajn sciojn de la kataluna kaj de esperanto kaj sperton en la uzado de komputilo (ĉefe de verkilo kaj poŝtilo). Kono de eŭrop-unia lingvego (angla, franca aŭ germana) estas dezirinda, same kiel oni alte taksos sciojn pri verkado de retpaĝoj aŭ kompostado. La kandidato devos montri iniciatemon, ĉar kvankam la estaro fiksos laborplanon kaj tre regule kontrolos la faritan kaj farotan laboron, la

sperto pruvas, ke memstara laboranto devas havi tiun kvaliton.

La dungoto laboros ĉirkaŭ kvinonon de la tempo por la humanitara organizo Espero, kiu kunfinancos la dungadon.

La salajro estos malalta. Ni esperas, ke post unu jaro, per la kresko de la enspezoj danke al la laboro de la dungoto, ĝi povos iom altiĝi.

Elekto de kandidato okazos inter la fino de novembro kaj komenco de decembro. Enposteniĝo, je la 1a de januaro 2004.

Interesitoj bonvolu kontakti la sekretario de KEA antaŭ la 15a de novembro. Ili sendu mallongan viv-protokolon en esperanto al kea@esperanto-ct.org aŭ al la poŝta adreso de la asocio (Apartat 1008, 08200 Sabadell).

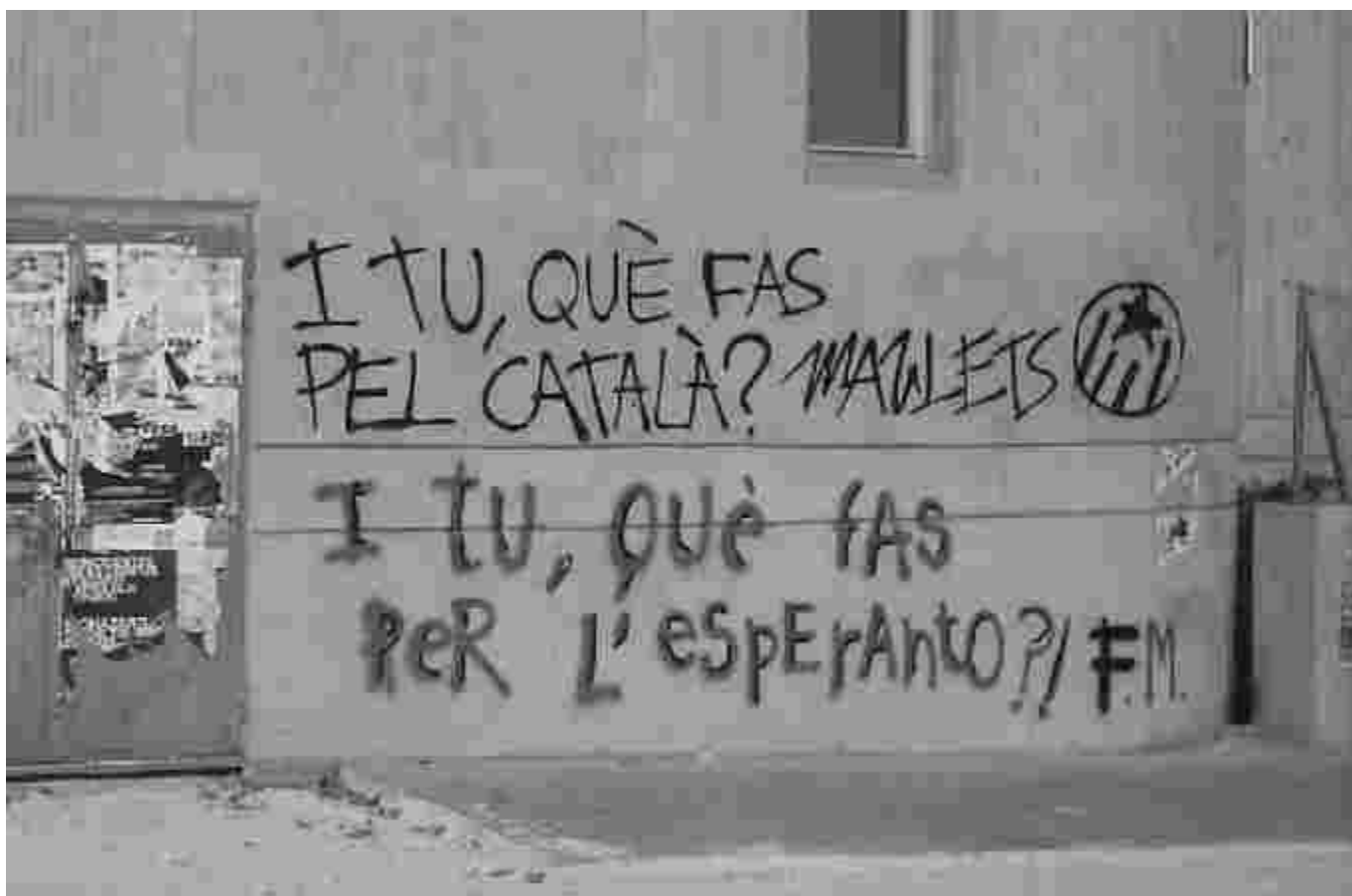

Foto: Guillem Sevilla